فصلنامه پژوهش های مدیریت در جهان اسلام
شماره مجوز: ۸۵۴۹۵ شماره استاندارد بین المللی: ۶۰۹۴-۲۶۷۶ شماره دهم (بهار ۱۴۰۱)

اهمیت درس تربیت‌بدنی در نظام آموزشی و تربیتی ایران با نگاهی به نگرش‌های مختلف در این راستا

(تاریخ ارسال ۱۴۰۰/۱۱/۲۵ تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۳/۲۰)

سیده طاهره موسوی راد [۱]

زلیخا شهیدی

چکیده

تربیت بدنی و ورزش جزء لاینفک تعلیم و تربیت و وسیله‌ای برای رسیدن به سلامت روحی نسل جوان است. نباید چنین تصور شود که تربیت بدنی امری بی ارزش و تفننی است و صرفاً موجبات سرگرمی و مشغولیت کودکان و جوانان را فراهم می‌سازد. برعکس باید آن را جزء مهمی از فعالیت‌های زندگی به شمار آورد. مفاهیمی مانند تندرستی، بهداشت، رشد فردی و اجتماعی و سلامت روحی ارتباط نزدیکی به تربیت بدنی و ورزش دارد. تربیت‌بدنی به عنوان یکی از شاخه‌های تعلیم و تربیت نقش مهمی در فرایند رشد جسمانی و روانی فراگیران ایفا می‌نماید. از این‌رو به عنوان یکی از دروس اصلی در بسیاری از کشورها بوده و مرتباً برنامه‌های درسی آن مورد بازنگری و اصلاح قرار می‌گیرد. روند آموزشی برنامه‌های تربیت بدنی در دوره ابتدایی معمولاً از طریق فعالیت‌های جمعی و بازی در قالب سرگرمی‌های مختلف به دانش آموزان ارائه می‌گردد. لذا دستیابی به آرمان‌های آموزشی در زمینه تربیت بدنی مدارس یا به عبارتی دیگر رسیدن به اندازه‌های مطلوب در اجراهای گوناگون فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزش به برنامه ریزی آموزشی و درسی دقیق و علمی نیاز دارد. آثار مثبتی که درس تربیت‌بدنی بر ابعاد مختلف وجودی دانش آموز می‌گذارد، آن را به مثابه‌ی درسی ضروری در برنامه‌ی درسی دانش آموزان قرار داده است. اگر دانش‌آموزان حرکت و فعالیت بدنی را به درستی در مدارس تجربه نکرده باشند، نمی‌توان انتظار داشت که در آینده جامعه‌ای سالم و تندرست داشته باشیم.

واژگان کلیدی: نظام آموزشی، تربیت بدنی، ورزش، نظام تربیتی، دانش آموز، فعالیت

---

۱ . نویسنده مسئول

بخش اول: اهمیت درس تربیت‌بدنی در آموزش و پرورش

پیشرفت و توسعه هر کشوری در زمینه‌های مختلف، به عوامل فراوانی مانند سیستم تعلیم و تربیت آن کشور بستگی دارد. هدف آموزش و پرورش رشد ابعاد گوناگون شخصیت کودکان و نوجوانان در همه جنبه‌های جسمانی، ذهنی، اجتماعی و روانی است. دستیابی به اهداف عالی تعلیم و تربیت در هر جامعه‌ای مستلزم شناخت عوامل اثر گذار بر فرایند رشد و تکامل انسان است. از طرف دیگر در مسیر رشد و تکامل انسان باید استعدادهای نهفته در درون او را شناخت و بارور کرد و بهترین محیط برای تحقق این موضوع مدرسه است. هدف تعلیم و تربیت در مدارس فقط انتقال دانش و معلومات نیست، بلکه دانش آموز باید مهارت‌های مختلفی را نیز یاد بگیرد. آموزش مهارت‌های حرکتی و ورزشی از نیازهای اساسی دانش آموزان است که به مثابه یک مهارت اجتماعی و مهارت استفاده از اوقات فراغت برای لذت و سرگرمی، پذیرش در گروه‌های اجتماعی سالم و مهارت یادگیری رفتارهای بهداشتی مورد تاکید قرار گرفته است. از این رو، ورزش دوست و آشنای دانش آموزان و بازوی توانای آموزش و تربیت اجتماعی-عاطفی آنان است. درس تربیت‌بدنی و ورزش، جزو ضروری تعلیم و تربیت است. این درس فرصتی برای نوجوانان و جوانان فراهم می‌کند تا بتوانند به پرورش جسم و توانایی‌های بدنی خود بپردازند و از اثرات مثبتی مانند کسب انرژی، هماهنگی، تعادل، بهبود قدرت و استقامت برخوردار شوند. همچنین این درس به دانش آموزان کمک می‌کند، تا آگاهی‌های درونی و حسی خود را از طریق حرکات تقویت کنند و به خود آگاهی[۱] و خودشناسی برسند. ید اذعان کرد که ورزش مدارس می‌تواند از جنبه تفریحی یا قهرمانی فراتر رود و به مثابه یک مقوله‌ی آموزشی و تربیتی، توسعه و انتقال بسیاری از ارزش‌های فردی، اجتماعی، بهداشتی و اخلاقی را بر عهده گیرد. ارزش خوب زیستن و سالم بودن از پیامدهای مهم هر نظام تربیتی و فرهنگی تلقی شده است و مسئولیت پایه ریزی بخشی از این ارزش بر دوش ورزش مدارس است. دانش آموزان می‌توانند با فعالیت‌های مرتبط با اهداف دانشی(شناختی)، نگرشی(عاطفی) و رفتاری(مهارتی) در تربیت‌بدنی و

۱. Self - knowledge

ورزش، الگوها و رفتارهای بهداشتی و سالم را یاد بگیرند. هزینه‌ی ورزش در مدارس احتمالاً سایر هزینه‌های بهداشتی و درمانی، کنترل اجتماعی و سایر ناهنجاری‌های فردی و گروهی آینده را در جامعه کاهش می‌دهد. همچنین از آنجا که فرد ورزشکار در جامعه به عنوان یک الگو و مدل مورد پذیرش و مقبول است؛ تربیت ورزشی می‌تواند نقش الگو بودن را در دانش آموزان افزایش دهد. دانش آموزان با شرکت در فعالیت بدنی و ورزش یاد می‌گیرند چگونه از اوقات فراغت خود به طور فعال استفاده کنند. آنها در جهان کوچک ورزش، تعهد به ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی را تجربه می‌کنند و حتی ممکن است آن را به نسل بعدی انتقال دهند. درس تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس به دانش آموزان می‌آموزد تا فراتر از مرزهای طبقاتی، جنسیت، نژاد، قوم و سن با هم فعالیت و رقابت کنند.

بخش دوم: نگاهی به اهداف درس تربیت‌بدنی در مدارس

اهداف، نتایج مطلوبی هستند که رفتار در جهت آنها هدایت می‌شوند. تحقق اهداف، نهایت مطلوب همه‌ی فعالیت‌هاست. هر تعریفی که برای اهداف تعلیم و تربیت ارائه شود خواه تغییر و اصلاح در فرد یا رشد و شکوفایی استعدادها یا انتقال مجموعه‌ی دانش و فرهنگ به نسل بعد و یا هر تعریف دیگر، تربیت‌بدنی نیز در آن سهیم است. بنابراین اهداف تربیت‌بدنی بخشی از اهداف کلی تعلیم و تربیت هر جامعه است. هدف اصلی برنامه‌ی درس تربیت‌بدنی در مدارس، ایجاد فرصت برای فراگیری معرفت یا آگاهی و مهارت‌هایی است که دانش‌آموز را از نظر جسمانی فعال نگه دارد، تا یک شیوه‌ی زندگی سالم و بهداشتی را در طول عمر ادامه دهد. دانش آموزان باید بر اشکال متنوع حرکتی، مهارت‌های حرکتی و ورزشی و مهارت‌های اجتماعی تسلط یابند و از آنها لذت ببرند. دانش آموزان از طریق حرکت، پتانسیل‌های فردی خود را افزایش می‌دهند و شایستگی لازم را برای توسعه توانایی‌های حرکتی پیدا می‌کنند. در دوره‌های تحصیلی بالاتر، شرکت در فعالیت‌های جسمانی فرصت‌های زیادی را برای چالش، تعامل اجتماعی[۱] و تعلق گروهی فراهم می‌کند. شناخت و آگاهی از درک روابط و تأثیر فعالیت‌های حرکتی بر بدن و تعامل هیجانی و اجتماعی با

۱ . Social interaction

پیروی از یک زندگی متحرک و فعال به دست می‌آید. دانش آموزان نه فقط از نظر جسمانی سالم می‌شوند؛ بلکه آمادگی بیشتری برای تحصیل، کار و مشارکت اجتماعی پیدا می‌کنند و هزینه‌های بهداشتی و درمانی نیز کم می‌شود. در نظام آموزش و پرورش کشور، اهداف اختصاصی تربیت‌بدنی بر اساس حیطه‌های تربیتی در سه حیطه شناختی (اهداف دانشی، شناختی یا آگاهی و معرفت)، حیطه انفعالی (اهداف نگرشی یا عاطفی- اجتماعی) و حیطه روانی- حرکتی (اهداف جسمانی و مهارتی) طبقه بندی شده است. بر اساس اهداف کلی آموزش و پرورش می‌توان اهداف اخلاقی و معنوی را در زیر مجموعه اهداف اجتماعی قرارداد.

بیتنوا و همکاران[۱] (۱۹۹۳) اهداف اصلی تربیت‌بدنی در مدارس را برای کودکان، آموزش مهارت‌های حرکتی، رشد دستگاه‌های عصبی- عضلانی و فرایندهای حسی- ادراکی، و در سنین بالاتر تعامل پیچیده‌ی ادراکی- حرکتی از طریق فعالیت‌های بدنی، رشد فردی و رشد اجتماعی می‌دانند. وایلد و همکارانش[۲] (۱۹۸۸) اهمیت ۲۷ هدف تربیت‌بدنی مدارس را از دیدگاه ۲۳ متخصص تربیت‌بدنی بررسی کردند. آنها مهم‌ترین هدف را اهداف شناختی می‌دانستند، دومین هدف، اهداف جسمانی و حرکتی بود و اهداف عاطفی و اجتماعی در آخرین رتبه قرار داشت. از نظر دیویس[۳](۱۹۸۹) هدف اصلی تربیت‌بدنی به ترتیب، آمادگی جسمانی و حرکتی، رشد مهارت‌های حرکتی و در نهایت رشد اجتماعی و شناختی است. طبق تحقیق والی نگو دودا[۴](۱۹۹۵) یکی از اهداف مهم تربیت‌بدنی مدارس، فراهم آوردن فرصتی برای رشد عاطفی، اجتماعی و سلامتی است. از نظر ونیر وگالاهو[۵] (۱۹۷۸) اهداف کلی تربیت بدنی را می‌توان به ۶ گروه توسعه مهارت‌های حرکتی، توسعه سطح آمادگی جسمانی، توسعه کارآیی ادراکی و حرکتی، توسعه اجتماعی و عاطفی، توسعه‌ی درک و فهم

۱. Bitnua et al.
۲ . Wild-B-M et al.
۳. Davis_K
۴. Walling & Duda
۵. Vannier & Gallahue

تحصیلی، و توسعه استفاده سازنده از اوقات فراغت نام برد.

اتحادیه ملی ورزش و تربیت بدنی آمریکا[۱]، اهداف و پیامدهای برنامه تربیت بدنی و ورزش مدارس را با عنوان فرد تربیت شده جسمانی[۲] در سال ۱۹۹۲ میلادی اعلام کرد. در بیانیه این اتحادیه، ۲۰ پیامد جسمانی، مهارتی، شناختی و اطلاعاتی؛ و عاطفی ـ اجتماعی مشخص شده است که می‌توان از آنها به عنوان اهداف برنامه تربیت بدنی مدارس استفاده کرد. این اتحادیه در سال ۲۰۰۴ میلادی، اهداف مذکور را مورد تجدید نظر قرار داد و در ۶ هدف کلی خلاصه کرد. اهداف درس تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس سراسر کشور توسط پویان فرد(۱۳۶۸)، پویان فرد و معینی(۱۳۷۱)، ذکایی و نبوی(۱۳۷۱)، نیلگون(۱۳۷۱)، رمضانی نژاد(۱۳۸۲) و دیگران بررسی شد. در یک کار جدید سراج زاده و همکاران(۱۳۷۹)، حوزه‌های یادگیری برنامه تربیت‌بدنی را بر اساس اهداف تربیت‌بدنی و ورزش برای کلاس‌های مختلف تنظیم کرده‌اند. علاوه بر اهداف درس تربیت‌بدنی مورد نظر سراج زاده و همکاران، در ایالت‌های آمریکا، کانادا و همچنین توسط محققان مختلف اهداف تقریباً مشابهی پیشنهاد شده است. مثلاً، در ایالت اونتاریو کانادا، اهداف تربیت‌بدنی به سه حوزه، در ایالت نیوجرسی آمریکا به ۴ هدف اصلی شامل سلامتی و ایمنی، آمادگی جسمانی، مهارت‌های حرکتی، ورزشی و مهارت‌های روانی- اجتماعی، در ایالت مریلند به ۹ هدف و در ایالت ایندیانا به ۴ هدف تقسیم شده است. اهداف درس تربیت‌بدنی در ایالت ویرجینیا از دوره پیش دبستانی تا راهنمایی تا ۸ هدف متغیر می‌باشد.

بخش سوم: استانداردهای برنامه تربیت‌بدنی در مدارس

استاندارد یا معیار آموزشی، بیان و عبارتی است که نشان می‌دهد پس از یک برنامه یا دوره آموزشی در سطوح مختلف، دانش آموز باید چه چیزی را بداند (چه چیزی از او خواسته می‌شود) یا قادر به انجام آن باشد و چگونه آن را انجام دهد. استاندارد، وسیله‌ای برای تشخیص و سنجش بهترین یا عالی‌ترین عملکرد و اجراست که از حداقل شایستگی یا

۱. The National Association for sport & physical Education (NASPE)

۲. The Physically Educated person

حداقل پیامدها متمایز می‌شود. استاندارد تعیین می‌کند که چه چیزی باید در یک زمان، دوره یا کلاس معینی آموخته شود و در یک دیدگاه کلی، چه عملکردهایی باید به عنوان گواه (مدرک و شاهد) اینکه یادگیری روی داده است، پذیرفته و مورد قبول واقع گردد. برای رسیدن به استانداردهای آموزشی باید برنامه درسی را تدوین کرد که در این برنامه از مجموعه یا طرحی برای رسیدن به استاندارد استفاده می‌شود تا دانش آموزان به آن برسند. این برنامه درسی شامل فعالیت‌ها، طرح درس‌ها، مواد آموزشی و روش‌های آموزشی مختلف برای هر کلاس است که جزئیات روزانه فعالیت آموزشی کلاس و مدرسه را نشان می‌دهد. تدوین استاندارد قبل از برنامه‌ریزی درسی و در ارزیابی برنامه بسیار مهم است؛ اگر چه هدف از تدوین استاندارد، تولید و افزایش کیفیت برنامه تربیت‌بدنی نیست؛ ولی به خوبی کیفیت برنامه را می‌توان مشخص کرد و حتی بهتر است که برنامه با استاندارد مقایسه شود. البته استانداردها یک برنامه نیست؛ بلکه چارچوبی برای برنامه است که معلم می‌تواند از برنامه ها، فعالیت‌ها و روش‌های مختلفی برای دستیابی به استاندارد استفاده کند. اتحادیه ملی ورزش و تربیت‌بدنی آمریکا، اهداف و پیامدهای برنامه تربیت‌بدنی و ورزش مدارس را با عنوان فرد تربیت شده جسمانی در سال ۱۹۹۲ میلادی اعلام کرد. در بیانیه این اتحادیه، ۲۰ پیامد جسمانی، مهارتی، شناختی و اطلاعاتی؛ و عاطفی – اجتماعی مشخص شده است که می‌توان از آنها به عنوان استانداردهای برنامه تربیت‌بدنی مدارس استفاده کرد. این اتحادیه در سال ۲۰۰۴ میلادی، استانداردها را مورد تجدید نظر قرار داد و در ۶ استاندارد کلی خلاصه کرد:

۱- شایستگی در الگوها و مهارت‌های حرکتی مورد نیاز برای اجرای فعالیت‌های متنوع جسمانی.

۲- درک اصول، مفاهیم، استراتژی و تاکتیک‌های حرکتی؛ و استفاده از آنها در یادگیری و اجرای فعالیت‌های جسمانی.

۳- شرکت منظم در فعالیت‌های جسمانی.

۴- رسیدن و حفظ یک شیوه زندگی فعال برای افزایش سطح سلامتی.

۵- نمایش رفتار فردی و اجتماعی مسئولانه که در برگیرنده‌ی احترام به خود و دیگران در

فعالیت‌های جسمانی است.

۶- ارزش گذاشتن به فعالیت جسمانی برای تندرستی، لذت، چالش، ابراز خود و تعامل اجتماعی.

بخش چهارم: وضعیت اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس کشور

در سال ۱۳۰۶ هجری شمسی (۱۹۳۷ میلادی) بر اساس قانون مصوب مجلس شورای ملی سابق، درس تربیت‌بدنی و ورزش جزء برنامه درسی همه‌ی دوره‌های تحصیلی قرار گرفت. در این قانون، هر روز ۱ ساعت تربیت‌بدنی و ورزش برای دانش آموزان در نظر گرفته شد که اجرای آن به دلیل کمبود دبیر تربیت‌بدنی و امکانات ورزشی در مدارس تحقق نیافت. از سال تحصیلی ۱۳۱۳- ۱۳۱۲ هجری شمسی، برای حل کمبود نیروی متخصص، عده‌ای از معلمان در دوره‌های کوتاه مدت برای اداره درس تربیت‌بدنی و ورزش تربیت شدند که نتوانستند نیازهای این درس را در مدارس کشور برآورده سازند.

اگر چه از سال ۱۳۱۵- ۱۳۱۷ با تاسیس دانشسراهای مقدماتی تربیت‌بدنی پسران و دختران و به ویژه با فعالیت دانشسرای عالی تهران (این دانشسرا در سال ۱۳۳۵ هجری شمسی از دانشگاه تهران جدا و به دانشگاه تربیت معلم تغییر نام یافت.) در راه اندازی دوره کارشناسی رشته تربیت‌بدنی و همچنین تربیت نیروی متخصص در سایر دانشگاه‌های کشور و مراکز تربیت معلم آموزش و پرورش، گام‌های خوبی برداشته شد؛ ولی درس تربیت‌بدنی نتوانست به ارتقاء کمی و کیفی مورد نیاز و جایگاه واقعی خود در نظام پرورشی و تربیتی دست یابد. زیرا در کنار تربیت و توسعه کمی نیروی انسانی متخصص در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، مدارس و آموزشگاه‌ها از نظر امکانات و تسهیلات ورزشی توسعه نیافتند. به ویژه با رشد کمی دانش آموزان و رشد مدارس غیر انتفاعی در دهه اخیر فشار زیادی به کیفیت درس تربیت‌بدنی و ورزش وارد شد، به طوری که این درس نتوانست ظرفیت بالقوه خود را در تأمین تندرستی، نشاط، بهداشت و تفریحات سالم دانش آموزان به خوبی نشان دهد. این کمبود با صدور بخشنامه ۴۶۲۸ مورخ ۱۳۶۳/۶/۳ وزارت آموزش و پرورش تشدید گردید، زیرا استفاده از معلم متخصص تربیت‌بدنی در دوره ابتدایی (به ویژه در پایه اول تا سوم) ممنوع و تدریس آن درس به معلمان همان پایه‌ها محول شد.

در سال ۱۳۷۸، اداره کل تربیت‌بدنی و ورزش وزارت آموزش و پرورش به دو اداره کل تربیت‌بدنی پسران و دختران تفکیک شد و این تفکیک در سطح استان‌ها نیز تحقق پیدا کرد. این حرکت رو به جلو، در سال تحصیلی ۸۱ -۱۳۸۰ کامل گردید و معاونت تربیت‌بدنی و تندرستی به عنوان یکی از هفت معاونت وزارت آموزش و پرورش شروع به فعالیت نمود؛ این ارتقاء سازمانی در سطح استان‌ها به مدیریت و در سطح شهرستان‌ها به کارشناس مسئول انجام گرفت. از سال ۱۳۸۰ که با تشکیل معاونت تربیت‌بدنی و تندرستی گام جدید و بزرگی در این زمینه برداشته شد، موضوع تدوین برنامه درسی مورد توجه قرار گرفت و چندین جلد کتاب راهنمای معلم تربیت‌بدنی تنظیم شد. بر اساس مرور اول طرح جامع ورزش کشور از تعداد ۱۷۳۶۰۳۶۰ نفر دانش آموز در سال تحصیلی ۸۱-۸۰ (تعداد ۱۶۵۳۵۷۰۱ نفر در سال تحصیلی ۸۳-۸۲) از ۴۸ درصد دختر دانش آموز، فقط ۵/۹۲-۴/۷۲ درصد به ورزش همگانی و ۱/۶ درصد به ورزش قهرمانی مشغول هستند، همچنین از ۵۲ درصد دانش آموز پسر، فقط ۱۲/۴۳ - ۸/۶ درصد به ورزش همگانی و ۳/۷ درصد به ورزش قهرمانی می‌پردازند. با اینکه در دوره ابتدایی و به ویژه سه پایه اول ابتدایی، معلمان هر کلاس به تدریس تربیت‌بدنی می‌پردازند؛ ولی کمبود معلم در سال تحصیلی ۸۱-۸۰ در هر مقطع حدود ۱۱۷۹۷ نفر برآورده شده است؛ و حتی مدرک تحصیلی ۲۳٪ از معلمان تربیت‌بدنی کمتر از فوق دیپلم است. هر چند تلاش‌های زیادی برای ارتقاء کمی و کیفی جنبه‌های مختلف و مربوط به درس تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس کشور مانند توسعه و تقویت کانون‌های ورزشی در خارج از مدرسه، راه اندازی دبیرستان‌های ورزش، پروژه‌های ساخت امکانات ورزشی و دوره‌های باز آموزی و آموزشی انجام گرفته است؛ ولی نمی‌توان این اقدامات را کافی دانست.

وضعیت برنامه‌ی آموزشی و درس تربیت‌بدنی به اندازه وضعیت ساختار تشکیلات تربیت‌بدنی آموزش و پرورش دچار تغییر و تحول نگردید. چون از یک سو، در شرایط عدم توسعه امکانات و فضاهای ورزشی در مدارس و از طرف دیگر، ماهیت ویژه درس تربیت‌بدنی و اجرای آن، بستر لازم برای توجه به متغیرهای مختلف برنامه‌ریزی درسی وجود نداشت. البته تلاش‌های خوبی از سال ۱۳۷۷ (پس از گذشت ۷۱ سال از تصویب درس تربیت‌بدنی

برای مدارس) توسط گروه تربیت‌بدنی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش و پرورش برای برنامه‌ریزی درس تربیت‌بدنی انجام گرفت. در این سال، کتاب درس تربیت‌بدنی دانش آموزان و راهنمای معلم برای کلاس‌های اول و دوم ابتدایی تدوین و در سال ۱۳۷۸ اعتباریابی نظری شد. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش نیز اعلام کرد که در زمینه‌ی برنامه‌ی درسی، ایجاد مهارت عملی، فنی و پایه‌ای در دانش آموزان، در اختیار گذاشتن اطلاعات کافی در مورد رشته‌های ورزشی و وقوف به ویژگی‌های هر کدام از آنها و نهایتاً نحوه ارائه رشته‌های ورزشی با حفظ اصول ایمنی و مقررات داخلی مسابقات جزء اهداف و برنامه‌های این دفتر است. این دفتر اعلام کرد که اصلاح برنامه درسی رشته تربیت‌بدنی و استفاده از فعالیت‌های ورزشی متنوع و گوناگون از طریق یک فرایند علمی در دستور کار کمیسیون تخصصی برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش قرار دارد. با توجه به روند تغییرات ساختار و تشکیلات وزارت آموزش و پرورش در دوره‌های مختلف و با وجود تشابه در اهداف تربیت‌بدنی مدارس بسیاری از کشورها، ولی اجرای برنامه و محتوی پیش بینی شده با توجه به امکانات ورزشی مدارس و جامعه از تفاوت‌های فاحشی برخوردار است. در این زمینه نیز کشور ما تا رسیدن به استانداردهای مورد نیاز فاصله زیادی دارد. علاوه بر این در بسیاری از راهنماها و دستورالعمل‌های آموزشی اهداف درسی و توجه به نیازهای دانش آموزان و حتی محتوای پیش بینی شده به استان‌ها و مناطق کشور اعلام شده است.توصیف وضعیت تربیت‌بدنی از سال ۱۳۵۳ تاکنون در استان‌ها و مناطق کشور نشان می‌دهد که در کلیه‌ی این تحقیقات مشکلات و کمبودهای بسیار زیادی در اجرای درس تربیت‌بدنی توصیف و بیان شده است. آگاهی اندک معلمان برای تدریس درس تربیت‌بدنی، استفاده نامناسب از امکانات مدرسه، ضرورت تهیه و تدوین کتاب درسی، جایگاه پایین ورزش در نزد والدین، عدم توجه به علایق و نیازهای مختلف دانش آموزان و کافی نبودن محتوای برنامه برای پاسخگویی به نیازهای آنان، نبود طرح و برنامه درسی مشخص در مدارس از یافته‌های اصلی و مشترک این تحقیقات است و علاوه بر این توسعه فضا، امکانات و تجهیزات ورزشی در مدارس یک پیش نیاز اساسی برای اجرای هر نوع طرح و برنامه درسی تلقی شده است.

بخش پنجم: نگرش گروه‌های مختلف نسبت به درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های ورزشی

اعتقادات و باورها و شناخت‌هایی که دانش آموزان، والدین و مسئولان از تربیت بدنی و برنامه‌های آن دارند، می‌تواند سهم عمده‌ای در توسعه و پیشرفت فعالیت‌های تربیت بدنی در مدارس ایفا کند. چنانچه این نگرش‌ها و آگاهی‌ها با جهت صحیح و در خدمت اهداف کلی و اختصاصی تربیت بدنی قرار گیرند، موفقیت و اثربخشی درس تربیت بدنی در مدارس تا حد بسیار زیادی تضمین خواهد شد.

یافته‌ها نشان می‌دهد برنامه ریزان درس تربیت‌بدنی در دستیابی به هدف تشویق دانش آموزان به مشارکت بیشتر در فعالیت‌های جسمانی، باید به نحوی بر نامه ریزی کنند که این برنامه‌ریزی نگرش، احساس و تفکر دانش‌آموزان را در برگیرد. زاکارین، هوول، هوفستتر، سالیس و کیتینگ[۱](۱۹۹۴) نشان دادند به ویژه زمانی این موضوع اهمیت پیدا می‌کند که رابطه مثبتی بین نگرش نسبت به درس تربیت‌بدنی و مشارکت در فعالیت‌های جسمانی دیده شود. در دهه‌ی گذشته به عوامل عاطفی اثرگذار بر عملکرد دانش آموزان در دروس مدارس توجه روز افزونی شده است، چون نگرش دانش آموزان بر یادگیری دروس و نتایج یادگیری اثر گذار است. هایدن(۲۰۰۵)، اوکلی(۲۰۰۲) نشان دادند که دستاورد و موفقیت دانش آموز تحت تأثیر تلقی و نگرش دانش آموز نسبت به میزان لذت بخش بودن و دشوار بودن دروس قرار می‌گیرد. مطالعات گراهام[۲](۱۹۹۵) روی نگرش دانش آموزان نشان داد که آگاهی از این‌که دانش آموزان چگونه درک می‌کنند، چگونه احساس می‌کنند و متعاقباً ارزیابی نگرش شان، راهی برای تعیین گرایش و تمایل آنها نسبت به درس تربیت‌بدنی است. طبق یافته‌های استوارت و همکاران[۳] (۱۹۹۱) بررسی نگرش دانش آموزان نسبت به درس تربیت‌بدنی، از آن جهت که به طور غیر مستقیم در سیاست گذاری‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و رشد و توسعه‌ی برنامه تحصیلی مدرسه دخالت دارد، بسیار مهم است. تانهیل، رومار،

۱. Zakarian, Hovell, Hofstetter, Sallis, & Keating

۲. Graham

۳. Stewart et al

اوسالیوان، اینگلند و روزنبرگ[۱] (۱۹۹۴) بیان کردند که معلمان تربیت‌بدنی باید برای رشد و توسعه برنامه‌ها و سازگاری خود با محیط آموزشی، به صورتی فعال‌تر کار کنند، تا نگرش دانش آموزان، والدین، دیگر معلمان و کادر اجرایی مدرسه نسبت به فعالیت‌های جسمانی و درس تربیت‌بدنی مثبت‌تر شود.

نگرش دانش آموزان نسبت به تربیت‌بدنی از دهه‌ی ۱۹۳۰ بررسی شده است. هدف این گونه تحقیقات، شناخت عواملی بود که در ایجاد و شکل گیری احساس منفی و یا مثبت نسبت به درس تربیت‌بدنی و فعالیت‌های جسمانی نقش دارند. محققان بر این باورند که این گونه اطلاعات با در نظر گرفتن دیدگاه دانش‌آموزان در تصمیم گیری‌ها و برنامه ریزی‌های آموزشی موجب ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی می‌شوند.

تحقیقات بیشتر از سال ۱۹۹۵ در زمینه‌ی توصیف و تحلیل این موضوع شروع شد که دانش‌آموزان درباره‌ی جنبه‌های مختلف درس تربیت‌بدنی چگونه فکر می‌کنند و چه احساسی دارند. بررسی‌های پورتمن[۲](۱۹۹۵) روی دانش آموزان پایه ششم نشان داد که تربیت‌بدنی برای آنها تجربه‌ی ناخوشایندی بود و سبب احساس انزوا، حقارت و خجالت شده است. اوسالیوان و کینیچین[۳](۱۹۹۹) نیز در تحقیقات خود این موضوع را تایید کردند و نشان داند با وجود نقش مهم بازی‌های ورزشی در زندگی نو جوانان، این تجارب فاقد ارتباط و چالش مناسب برای بسیاری از دانش آموزان است و اغلب آن را کسل کننده و ملال آور می‌دانند. با توجه به این‌که نگرش دانش‌آموزان نسبت به مواد درسی تا حدودی بر مبنای برداشت آنها از اهمیت موضوعات درسی استوار است، مطالعات مختلفی به چگونگی دیدگاه دانش آموزان از این جنبه پرداخته‌اند. کوتران و انیس[۴](۱۹۹۹) نشان دادند بسیاری از دانش آموزان عقیده دارند که درس تربیت‌بدنی ارزش و اهمیت قابل ملاحظه‌ای در زندگی‌شان

۱. Tannehil, Romar, O’sullivan, England & Rosenberg

۲. Portman

۳. O’sullivan & Kinchin

۴. Cothran & Ennis

ندارد. سافی سی[۱](۱۹۹۹) پس از بررسی نظرات دانش آموزان به این نتیجه رسید که آنها به تربیت‌بدنی مانند زنگ تفریحی برای فعالیت‌های مستمر و دائمی شان می‌نگرند. تحقیقات کیرک و تینینگ[۲](۱۹۹۰) نشان داد از آنجا که دانش آموزان درس تربیت‌بدنی را موضوعی غیر شناختی می‌دانستند، آن را در جایگاه پایین‌تری نسبت به دروس دیگر قرار دادند.

بخش ششم: نگاهی به تخصص معلمان ورزش و اهمیت وظیفه آن ها

امروزه تخصص معلم به عنوان یکی از عوامل تعیین کننده کیفیت و اهمیت آموزش و پرورش قلمداد می‌شود. در کیفیت کار معلم، عوامل بسیاری دخالت دارند: میزان تحصیلات، آموزش‌های لازم برای تعلیم، علاقه و انگیزه به تدریس، تعهد و مسئولیت در آموزش، میزان تجربه و میزان حقوق و دستمزد دریافتی از جمله این عوامل هستند. تحصیلات معلم از اهمیت بسیاری برخوردار است. هر قدر معلم تحصیلات بیشتری داشته باشد، قادر خواهد بود تا مطالب درسی را با تسلط و کیفیت بهتری ارائه نماید. عوامل دیگری از قبیل تجربه و آموزش لازم برای تدریس، زمانی آثار خود را نمایان می‌سازد که معلم از تحصیلات تخصصی کافی برخوردار باشد.

دارست و پنگرازی (۲۰۰۱) معتقدند تجربه، دانش و آگاهی معلمان تربیت‌بدنی، موجب افزایش انگیزش آنها به آموزش و در نتیجه افزایش انگیزش شاگردان برای یادگیری می‌شود. از نظر دانش آموزان، معلم نقش مکمل در تجارب لذت بخش ورزشی دارد. این نتایج با تحقیق بریج[۳](۱۹۹۴) مطابقت دارد که در آن بین لذت بردن و رفتار معلم همبستگی دیده شد. همچنین یافته‌های تحقیق اسمیت و همکاران(۲۰۰۹) نتایج تحقیق کارلسون(۱۹۹۵) را تایید می‌کند که در آن دانش‌آموزان دبیرستانی عقیده داشتند، توانایی معلم در توجه و درک و فهم دانش آموزان، بر تنفر، تحمل و یا لذت از کلاس تربیت‌بدنی موثر است. در تحقیق کارلسون(۱۹۹۵)، شخصیت معلم، توانایی تعامل و نگرش به عنوان عواملی شناخته شد که موجب کاهش لذت می‌شد که در تحقیق اسمیت و همکاران(۲۰۰۹) باعث افزایش

۱. Saffici

۲. Kirk & Tinning

۳. Briggs

لذت می‌شد.

یافته‌های تحقیق اسمیت و همکاران(۲۰۰۹) نشان می‌دهد، دانش‌آموزان معلم را به مثابه‌ی عاملی تأثیر گذار بر لذت و تمایل به سمت تربیت‌بدنی محسوب می‌کنند و نتایج مطالعات اسکانلان و لوتویت(۱۹۸۶) نیز تأثیر عوامل غیر قابل دسترس بیرونی هم چون معلم را در لذت بردن تایید می‌کند. معلمی که می‌خواهد دانش‌آموزان از تربیت‌بدنی و فعالیت‌های جسمانی لذت ببرد، باید به طور جدی تلاش کند تا نیازها، خواسته‌ها و انتظارات دانش-آموزان را درک کند و محیطی را به وجود آورد که تعامل اجتماعی مثبت را از طریق تمرین‌های آموزشی مناسب و موثر افزایش دهد. نتایج تحقیق اسمیت(۲۰۰۹) تاکید معلمان باتجربه را بر این موضوع تایید می‌کند که دانش آموزان از کلاسی لذت می‌برند که تمرینات آموزشی بر نیازهای دانش‌آموزان متمرکز شده باشد. ایده‌آلیست ها، معلم را محور اصلی تعلیم و تربیت می‌دانند و اعتقاد دارند معلم که وظایف و رسالت‌های مهمی بر عهده دارد، بایستی دارای ویژگی‌های زیر باشد:

۱- مظهر یا نمونه کامل واقعیت برای شاگرد باشد.

۲- درباره شاگردان اطلاعات و معلومات کافی داشته باشد.

۳- در فن خود متخصص باشد.

۴- ستایش و احترام شاگردان را جلب کند.

۵- با تمام شاگردان باید مهربان و دوست باشد.

۶- میل به یادگیری را در شاگردان بیدار کند.

۷- در فن زندگی اجتماعی استاد باشد.

۸- برای تکامل شخصیت آدمی در راه رضای خدا گام بردارد.

۹- با شاگردان تفاهم و روابط دوستانه برقرار سازد.

۱۰- باید قدر و ارزش موضوعی را که تدریس می‌کند، بداند و به آن ایمان داشته باشد.

۱۱- در ضمن تدریس خود، مطلب جدید و تازه‌ای بیاموزد.

۱۲- نماینده پیشرفت و ترقی بوده و شاگردان را به سمت هدف نهایی سوق دهد.

نتیجه گیری

درس تربیت‌بدنی بخش لازم و سازنده‌ی برنامه‌ی آموزشی مدارس است. این درس به مثابه بخش حیاتی و پویای برنامه‌های آموزشی، ابزار مناسبی برای دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت می‌باشد. تحقیقات زیادی به بررسی وضعیت درس تربیت‌بدنی از جنبه‌های مختلفی چون فضا، امکانات، تجهیزات، نحوه‌ی ارزشیابی، کمبود نیروی متخصص، ضرورت تدوین کتاب درسی، میزان سرانه و نگرش دانش‌آموزان، والدین و مسئولین نسبت به این درس پرداخته‌اند و وضعیت آن را مطلوب نمی‌دانند. درس تربیت‌بدنی از نظر ضوابط آموزشی تقریباً مشابه سایر دروس دیگر مدرسه است، اما در عمل از نظر ارزش و اهمیت مساوی با سایر دروس نیست. شاید پایین بودن ارزش این رشته به ماهیت عملی بودن آن مربوط است، زیرا در برنامه‌های آموزشی، فعالیت‌های ذهنی برتر از فعالیت‌های جسمانی است و این موضوع با بالا رفتن پایه‌های تحصیلی بیشتر نمود پیدا می‌کند، تا جایی که در دوره‌ی پیش دانشگاهی عملاً از برنامه‌ی درسی دانش‌آموزان حذف می‌شود. این موضوع نشان دهنده‌ی عدم درک صحیح اهمیت و جایگاه این درس از دیدگاه‌های مختلف است. ارائه‌ی تصویری نادرست از درس تربیت‌بدنی از سوی مدیران و پرسنل اجرایی مدرسه، تاکید بیش از حد والدین بر مفاهیم شناختی و موفقیت فرزندانشان در دروس تئوری و همچنین عدم اطلاعات کافی دانش آموزان از اثرات عمیقی که درس تربیت‌بدنی می‌تواند بر زندگی آنها داشته باشد، جایگاه این درس را متزلزل ساخته است. وضعیت اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس کشور و سایر کشورها نشان داد مشکلات و کمبودهای بسیار زیادی در اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس کشور وجود دارد و در این زمینه کشور ما تا رسیدن به استانداردهای مورد نیاز فاصله زیادی دارد. تحقیقات بیانگر این بود که مسائل و عوامل بسیاری می‌تواند بر ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی در مدارس کشور تأثیرگذار باشند.

بدون تردید می‌توان گفت معلم می‌تواند موثرترین عنصر انسانی در ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی باشد زیرا او متولی و مسئول اصلی اجرای این درس است. بدیهی است که معلم به طور مجرد و مجزا از سایر عناصر و عوامل موثر عمل نمی‌کند و کیفیت و جایگاه این درس به مجموعه‌ای از عوامل موثر مربوط می‌شود. به همین دلیل از نظرات معلمان به

عنوان یکی از بهترین کسانی که می‌تواند در شناسایی عوامل موثر در ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی تعیین کننده باشد، بهره گرفتیم. همچنین لازم به ذکر است نتایج این مقاله علمی نشان داد که نگرش و شناخت گروه‌های مختلف از جمله والدین، دانش آموزان و مسئولان نسبت به درس تربیت‌بدنی در ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی اثرگذار است. این یافته با برخی از نتایج تحقیقات صانعی فرد و همکاران (۱۳۸۶) که نشان دادند نگرش از جمله عواملی است که در کیفیت بخشی درس تربیت‌بدنی مؤثر است، مطابقت دارد. کوکا و همکاران[۱] (۲۰۰۵) نشان دادند که دانش‌آموزان به خاطر علاقه‌شان به موفقیت و یا این‌که وقت‌شان را بدون فشارهای تحصیلی بگذرانند، نگرش مثبتی به درس تربیت‌بدنی دارند. عوض زاده سامانی (۱۳۸۳) نیز عنوان می‌کند، مشکلات زیادی در درس تربیت‌بدنی در سطح کشور وجود دارد که از مهم‌ترین آنها نگرش ضعیف به جایگاه تربیت‌بدنی در آموزش و پرورش است. با توجه به بالا بودن بار عاملی در نگرش و شناخت دانش آموزان در باره‌ی فواید و اهداف درس تربیت‌بدنی، باید این زمینه را هر چه بهتر و بیشتر در نظر داشت که تحقیقات بسیاری مؤید آن است از جمله مطالعات گراهام[۲](۱۹۹۵) روی نگرش دانش آموزان نشان داد که آگاهی از این‌که دانش آموزان چگونه درک می‌کنند، چگونه احساس می‌کنند و متعاقباً ارزیابی نگرش شان، راهی برای تعیین گرایش و تمایل آنها نسبت به درس تربیت‌بدنی است. طبق یافته‌های استوارت و همکاران[۳](۱۹۹۱) بررسی نگرش دانش آموزان نسبت به درس تربیت‌بدنی، از آن جهت که به طور غیر مستقیم در سیاست گذاری‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و رشد و توسعه‌ی برنامه تحصیلی مدرسه دخالت دارد، بسیار مهم است. در مقابل نورویچ[۴] (۱۹۹۴/۱۹۹۹) و هژبری(۱۳۹۰) به عدم درک صحیح والدین از فواید این درس و کم اهمیت تلقی کردن آن نسبت به سایر دروس مدرسه اشاره کردند. نگرش نامطلوب به درس تربیت‌بدنی از سوی والدین در تحقیقات ناصر اللهیبی (۲۰۰۸) و

۱ . Koca et al.

۲. Graham

۳. Stewart et al.

۴ . Norwich

دقیقه رضایی(۱۳۷۱)، نیز دیده شد. شاید پیشرفت ورزشی فرزندان در باشگاه‌های ورزشی برای والدین بیشتر قابل لمس باشد. از این‌رو اهمیت چندانی به درس تربیت‌بدنی مدرسه نمی‌دهند. آنچه که والدین از آن غافل هستند مشارکت، همکاری و مهارت‌های اجتماعی است که دانش‌آموزان در کنار هم‌کلاسی‌های خود در ساعت درس تربیت‌بدنی مدرسه کسب می‌کنند حال آن‌که تأکید بر برد و باخت و مدل رقابتی که در باشگاه‌ها دیده می‌شود این فرصت را به دانش‌آموزان نمی‌دهد. با وجود این، شرکت والدین در فعالیت‌های جسمانی منظم علاوه بر منافع بی‌شماری که برای خود آنها دارد، باعث می‌شود که کودکان نیز به اهمیت چنین فعالیت‌هایی پی برده و به شرکت در این فعالیت‌ها ترغیب شوند.

پیشنهادهای کاربردی

۱. پیشنهاد می‌شود با توجه به ضرورت و اهمیت نقش نیروی انسانی متخصص در دستیابی به اهداف درس تربیت‌بدنی و درنتیجه آن ارتقای جایگاه درس تربیت‌بدنی، زمینه‌های جذب معلمان ورزش به دانشگاه‌ها برای ادامه‌ی تحصیل و کسب کارایی لازم در حرفه‌ی آنان فراهم آید.

۲. پیشنهاد می‌شود برگزاری دوره‌های ضمن خدمت و دوره‌های کارآموزی در دو بخش نظری و عملی مهارت‌ها برای معلمان گسترش یابند.

۳. پیشنهاد می‌شود الگویی مناسب در مورد اهداف، برنامه‌های آموزشی و محتوای درس تربیت‌بدنی متناسب با نیازها و علایق دانش آموزان، از سوی تربیت‌بدنی آموزش و پرورش به مدارس ارائه شود.

۴. پیشنهاد می‌شود برای ایجاد نگرش مطلوب نسبت به درس تربیت‌بدنی در اولیاء دانش آموزان، مسئولین و مدیران، سخنرانی‌های علمی- تخصصی در زمینه ورزش و آگاه شدن از شرایط جسمانی دانش آموزان برگزار شود.

۵. پیشنهاد می‌شود امکانات، تجهیزات و وسایل ورزشی مورد نیاز، متناسب با استانداردهای لازم، تهیه و در اختیار مدارس قرار گیرد.

۶. پیشنهاد می‌شود برای گسترش فضاهای ورزشی، از سوی وزارت آموزش و پرورش اقدام جدی به عمل آید و در طراحی و ساخت واحدهای آموزشی، فضای ورزشی مورد نیاز

در نظر گرفته شود.

۷. پیشنهاد می‌شود سرانه ورزشی مربوط به فضای ورزشی مدارس و دانش آموزان از سوی وزارت آموزش و پرورش افزایش یابد.

۸. پیشنهاد می‌شود طراحی و تدوین کتاب درس تربیت‌بدنی از طرف دفتر تألیف و برنامه‌ریزی وزارت آموزش و پرورش برای تدریس در تمام مقاطع انجام شود.

۹. پیشنهاد می‌شود ساعت درس تربیت‌بدنی جهت تأمین نیازهای حرکتی دانش آموزان از یک سو و آگاه شدن از دانش ورزشی در کلاس‌های تئوری از سوی دیگر افزایش یابد.

منابع و مآخذ

[۱]. آدینه‌ای، پروانه. (۱۳۷۸). توصیف نظرات مدیران و معلمان و دانش آموزان مدارس ابتدایی دخترانه شهرستان اراک پایه‌های چهارم و پنجم درباره‌ی چگونگی اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس مذکور، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه ازاد اسلامی– واحد تهران مرکزی.

[۲]. آذربانی، احمد. و کلانتری، رضا. (۱۳۸۶). اصول و مبانی تربیت‌بدنی و ورزش، چاپ سوم، تهران، انتشارات آییژ.

[۳]. آزمون، جواد. (۱۳۸۹). مقایسه ادراک دانش آموزان دختر و پسر ایرانی از تربیت‌بدنی و ورزش مدرسه‌ای، نشریه علمی–پژوهشی المپیک، سال هجدهم، شماره ۳، ص ص ۱۰۸–۹۵.

[۴]. اسپنسرا، راتوس. (۱۳۸۲). روانشناسی عمومی، ترجمه حمزه گنجی، انتشارات نشر ویرایش، چاپ چهارم، تهران.

[۵] اسماعیلی، محمد رضا. (۱۳۸۳). مطالعه تطبیقی برنامه درس تربیت‌بدنی دوره ابتدایی ایران با کشورهای منتخب جهان و ارائه الگو، رساله دوره دکتری، دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تربیت معلم تهران.

[۶] اصلانخانی، محمدعلی. (۱۳۷۵). تربیت‌بدنی مدارس، رفتارهای حرکتی مطلوب را نهادینه می‌کند، نشریه ورزش و ارزش، وزارت آموزش و پرورش، معاونت تربیت‌بدنی و تندرستی، شماره ۱۷۵، خرداد ۱۳۸۵، ص ص ۱۱–۱۰.

[۷] اصلانخانی، محمدعلی. و فتحی واجارگاه، کوروش. و قلعه نوعی، علیرضا. (۱۳۸۱). مقایسه دیدگاه‌های مدیران و معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان درباره‌ی جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه، نشریه علمی و پژوهشی حرکت، شماره ۱۲، ص ص ۱۷–۵.

[۸] اعرابی، محمود. (۱۳۸۳). نیاز سنجی درس تربیت‌بدنی و ورزش در دوره راهنمایی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه گیلان.

[۹] افضل پور، محمد اسماعیل. و زرنگ، محمود. و خوشبختی، جعفر. (۱۳۸۶). ارزشیابی وضعیت

اجرای درس تربیت‌بدنی در پایه‌های اول و دوم مدارس ابتدایی خراسان جنوبی، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۶، ص ص ۱۲۵-۱۰۷.

[۱۰] اکرمی، شهرام. (۱۳۷۳). بررسی میزان گرایش دانش آموزان به ورزش، ص ص ۹۸ -۹۰، مجموعه مقالات اولین کنگره علمی ورزش مدارس کشور، معاونت مطالعات اداره کل تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش، تهران، وزارت آموزش و پرورش، اداره کل تربیت‌بدنی.

[۱۱] اندام، رضا. و مهدی زاده، رحیمه. (۱۳۸۳). بررسی ارتباط بین پرداختن به فعالیت‌های بدنی و وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره‌های راهنمایی و متوسطه شهر شاهرود، مجموعه مقالات چهارمین همایش علمی تربیت‌بدنی و تندرستی مدارس، تهران، انتشارات دفتر تحقیقات و توسعه وزارت آموزش و پرورش.

[۱۲] انوشه، سروناز. (۱۳۸۶). بررسی دیدگاه اولیای دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر تهران نسبت به وضعیت فعلی درس تربیت‌بدنی و ورزش، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی-واحد علوم و تحقیقات، تهران.

[۱۳] بلالی، شیرزاد. (۱۳۷۹). بررسی امکانات ورزشی و منابع انسانی مدارس متوسطه‌ی پسرانه‌ی شهرستان تالش و شناخت مشکلات و تنگناهای آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان.

[۱۴] بهزاد پور، فرزانه. (۱۳۸۳). ارزشیابی اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس متوسطه ناحیه ۲ کرمان. مجموعه مقالات چهارمین کنگره بین‌المللی علمی تربیت‌بدنی و تندرستی مدارس، ص ص ۷۸-۷۰، تهران، انتشارات دفتر تحقیقات و توسعه وزارت آموزش و پرورش.

[۱۵] پازوکی، بهرام. (۱۳۷۹). بررسی مشکلات موجود درس تربیت‌بدنی مقاطع تحصیلی راهنمایی و دبیرستان استان تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

[۱۶] تابش، محسن. (۱۳۷۵). بررسی مسائل آموزشی درس تربیت‌بدنی از دیدگاه مدیران و معلمان شهرستان فسا، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس تهران.

[۱۷] توتونی، مجتبی. (۱۳۸۷). اولویت‌های ورزشی دانش آموزان و تسهیلات ورزشی مدارس ابتدایی و راهنمایی اصفهان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.

[۱۸] جوادی پور، محمد. (۱۳۸۵). طراحی و اعتبار بخشی الگوی برنامه درسی تربیت‌بدنی در مدارس ابتدایی ایران. رساله دکترا، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تربیت معلم تهران.

[۱۹] حسنی، اسدالله. و همتی نژاد، مهر علی. و نوربخش، مهوش. و مهدی پور، عبدالرحمن. (۱۳۸۷). توصیف و مقایسه مدیریت ایمنی در کلاس‌های تربیت‌بدنی مدارس دوره راهنمایی شهر اهواز. پژوهش نامه علوم ورزشی، سال چهارم، شماره ۸، ص ص ۸۷-۶۵.

[۲۰] حیات غیبی، ربابه، حاتمی، مهران. (۱۳۸۳). بررسی وضعیت و سرانه آموزشگاه‌های متوسطه استان چهارمحال و بختیاری و میزان بهره‌گیری از آن، اولین همایش تربیت‌بدنی و تندرستی استان‌های منتخب کشور، یزد.

[۲۱] خادمی، علی. (۱۳۸۵). مقایسه رشد اجتماعی دانش‌آموزان ورزشکار و غیر ورزشکار، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه گیلان.

[۲۲] خاوری، لیلا. و یوسفیان، جواد. (۱۳۸۷). بررسی وضعیت اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه استان یزد، پژوهش در علوم ورزشی، شماره ۱۸، بهار۸۷، ص ص ۱۰۰-۸۷.

[۲۳] خبیری، محمد. (۱۳۷۶). تجزیه و تحلیل نظرات تعدادی از معلمان ورزش دوره ابتدایی مدارس تهران در مورد زنگ ورزش و پیشنهادهای اصلاحی، مجموعه مقالات دومین کنگره علمی ورزش مدارس با تاکید بر دوره‌ی ابتدایی، تهران، تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش.

[۲۴] دقیقه رضایی، سعید. (۱۳۷۱). بررسی وضعیت تربیت‌بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان، پایان نامه کارشناسی ارشد گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، دانشگاه تربیت معلم.

[۲۵] رضایی، مهین. (۱۳۷۴). بررسی نگرش والدین به ورزش دانش آموزان دختر ابتدایی مدارس تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تبریز.

[۲۶] رمضانی نژاد، رحیم. (۱۳۸۲). نیازسنجی درس تربیت‌بدنی در مدارس، طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت‌بدنی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.

[۲۷] رمضانی نژاد، رحیم. (۱۳۸۵). فرهنگ سازی ورزشی با توسعه تربیت‌بدنی مدارس محقق می-گردد، نشریه ورزش و ارزش، وزارت آموزش و پرورش، معاونت تربیت‌بدنی و تندرستی، شماره ۱۷۵، خرداد۱۳۸۵، ص ص ۱۲-۱۴.

[۲۸] رمضانی نژاد، رحیم. (۱۳۸۵). مقایسه اهداف اختصاصی درس تربیت‌بدنی و ورزش از دیدگاه متخصصان، معلمان، دانش آموزان و والدین کشور، نشریه علوم حرکتی،دانشگاه تربیت معلم تهران، شماره ۱۳۴، ص ص ۲۱– ۱۸.

[۲۹] رمضانی نژاد، رحیم. (۱۳۸۸). تربیت‌بدنی در مدارس، چاپ پنجم، تهران، انتشارات سمت.

[۳۰] رمضانی نژاد، رحیم. و همتی نژاد، مهرعلی. و بنار، نوشین. (۱۳۸۱). بررسی هدف دانش‌آموزان از فعالیت در کلاس‌های تربیت‌بدنی و ورزش، نشریه حرکت، شماره۱۷، ص‌ص ۱۲۲–۱۰۷.

Reference

[۳۱] A Wagner, C Klein-Platat, D Arveiler, MC Haan, JL Schlienger, C simon, Parent-child physical activity relationship in ۱۲-year old French student do not depend on family socioeconomic status, Diabetes and Metabolism, ۳۰(۴): pp ۳۵۹

[۳۲] Abdullah Hamed Nasser AL-Liheibi, B. A., M.S., (۲۰۰۸), Middle and High School Students' Attitudes Toward Physical Education in Saudi Arabia, A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, University of Arkansas.

[۳۳] Adey, K. and Biddulph, M., (۲۰۰۱), The influence of pupil perceptions on subject choice at ۱۴+ in geography and history, Educational Studies

[۳۴] Anderssen N, Wold B, Torsheim T, (۲۰۰۶), Are parental health habits transmitted to their children? an eight year longitudinal study of physical activity in adolescents and their parents. J Adolesc, ۲۹: pp ۵۱۳–۵۲۴.

[۳۵] Andrew Stables & Felicity Wikeley, (۱۹۹۷), Change in Preference for and Perceptions of Relative Importance of Subjects During a Period of Educational Reform, Educational Studies, ۲۳(۳): pp ۳۹۳-۴۰۳.